

Хорішко Лілія Сергіївна

Публічна дипломатія України в умовах сучасної політичної дійсності

УДК 321:327

DOI <https://doi.org/10.24195/2414-9616.2022-3.9>

Хорішко Лілія Сергіївна
доктор політичних наук, доцент,
професор кафедри політології
Запорізького національного
університету
вул. Жуковського, 66,
Запоріжжя, Україна

У статті досліджено актуальність використання публічної дипломатії як ефективного інструменту політико-комунікативної діяльності суб'єктів політики, що сприяє формуванню колективної відповідальності у реагуванні на глобальні виклики сучасності. Публічну дипломатію розглянуто крізь призму інструментів впливу на громадськість, що використовуються у зовнішній політиці, сприяючи реалізації національних інтересів держави. Визначено, що публічна дипломатія сприяє координації зусиль політичних суб'єктів щодо популяризації цінностей, напрямів діяльності за допомогою залучення лідерського потенціалу, розширення каналів комунікативної взаємодії, результатом чого є формування довгострокового партнерського співробітництва. Конкретизовано основні принципи публічної дипломатії: координація зусиль, стратегічність, орієнтація на потреби різних аудиторій, сфокусованість на національних інтересах. У ході дослідження були використані системний підхід, що сприяв комплексному дослідженню сутності публічної дипломатії, а також методи аналізу та узагальнення, що забезпечили виконання поставлених завдань.

Досліджено особливості використання ресурсного потенціалу публічної дипломатії в умовах української політичної дійсності. Публічна дипломатія сприяє постійній комунікації представників органів влади України із світовою спільнотою. Це розширює можливості України в отриманні додаткових військових, фінансових, політичних ресурсів, необхідних для завершення війни, відновлення територіальної цілісності та суверенітету держави. Комплексне використання основного інструментарію публічної дипломатії сприяє всебічному інформуванню громадськості, поглибленню співробітництва з різними стейкхолдерами, розробці заходів щодо протидії сучасним загрозам. Основними інструментами публічної дипломатії є організація спеціальних подій, формування порядку денного, постійний діалог із стейкхолдерами.

Ключові слова: зовнішня політика, співробітництво, комунікація, публічна дипломатія, ресурси.

Вступ. Упродовж останніх шести місяців Україна протистоїть повномасштабному вторгненню держави-агресора. Успішність боротьби за відновлення державного суверенітету та територіальної цілісності значною мірою обумовлюється наявністю ресурсів, необхідних для ведення оборонної операції та планування наступальних дій. Відтак, політичному та військовому керівництву доводиться докладати значних зусиль у пошуку можливостей підвищення рівня ресурсозабезпеченості держави, забезпечення відповідного рівня стійкості в умовах сучасної політичної дійсності. У цьому контексті публічна дипломатія є дієвим інструментом налагодження комунікації з світовою спільнотою з метою активізації військово-політичної співпраці та залучення ресурсного потенціалу стейкхолдерів до реалізації ключових національних інтересів.

На думку американського дипломата Г. Туча, публічна дипломатія є процесом спілкування уряду із зовнішньою громадськістю з метою досягнення взаємопорозуміння відносно ідей та ідеалів, а також національних цілей державного розвитку. Публічна дипломатія передбачає встановлення партнерських взаємовідносин між державами у контексті використання всіх доступних стейкхолдерам каналів комунікації. Цим вона відрізняється від традиційної дипломатії, якій притаманні конфлі-

денційність та ексклюзивність [11, с. 3]. Публічна дипломатія розширює можливості держави у презентуванні та роз'ясненні зовнішній громадськості чи стейкхолдерам своїх цінностей та ідеалів з метою пошуку спільних інтересів та заохочення до поглиблення співпраці. На думку Г. Хайда, основна мета публічної дипломатії – актуалізувати для світової спільноти важливість таких цінностей, як безпека, свобода, процвітання, створивши передумови колективних дій щодо їх реалізації [6]. Їй притаманна стратегічність, оскільки урядові зусилля спрямовуються як на зовнішню громадськість, так і на правлячу політичну еліту [8]. Відтак, використання публічної дипломатії сприяє формуванню дієвого простору політико-комунікативної взаємодії, спрямованої на задоволення спільних інтересів політичних суб'єктів.

Серед основних інструментів публічної дипломатії можна виокремити наступні: формування порядку денного та відповідних йому інформаційних повідомлень, організація спеціальних подій, політичний діалог між суб'єктами взаємодії тощо [7]. В умовах боротьби України за відновлення суверенітету та територіальної цілісності, використання вказаних інструментів розширює можливості в залученні додаткових фінансових і військових ресурсів стейкхолдерів, необхідних для досягнення поставлених цілей.

Мета, завдання та методи дослідження. Мета наукової розвідки – дослідити особливості публічної дипломатії України в умовах сучасної політичної дійсності. Досягнення поставленої мети передбачає виконання наступних завдань: аналіз змісту публічної дипломатії, визначення особливостей використання інструментів публічної дипломатії, спрямованих на досягнення ключових національних інтересів України. У ході дослідження були використані системний підхід, а також методи аналізу та узагальнення.

Результати. Відновлення територіальної цілісності та суверенітету України наразі є ключовими національними інтересами держави, пов'язаними із забезпеченням безпеки та добробуту громадян. Це вимагає залучення додаткових фінансових, військових, політичних ресурсів для ведення оборонної операції, планування подальших наступальних дій та визначення шляхів післявоєнного відновлення.

Перед політичним керівництвом України постає питання активізації політико-комунікативної діяльності, спрямованої на поглиблення партнерського співробітництва та залучення ресурсного потенціалу стейкхолдерів до розв'язання гостроактуальних питань воєнно-політичного розвитку держави. У цьому контексті ресурсний потенціал публічної дипломатії є дієвим інструментом суб'єктності держави у формуванні міжнародного порядку денного, конкретизації змісту національного стратегічного нарративу, розширенні можливостей координації політико-комунікативних зусиль суб'єктів політики на внутрішньому та зовнішньому рівнях, спрямованих на пошук механізмів відновлення суверенітету та територіальної цілісності, визначення гарантій національної безпеки та узгодження плану післявоєнної відбудови України.

Основні зусилля політичного керівництва держави спрямовані на залучення ресурсного потенціалу стейкхолдерів з метою оптимізації процесів відновлення суверенітету та територіальної цілісності. Досить активно здійснюється комунікація та діалог з державами-партнерами щодо надання Україні військової та фінансової допомоги, необхідної для ведення оборонної операції та планування контрнаступальних дій. Президент України постійно веде діалог з високопосадовцями інших держав, актуалізуючи для світової спільноти ключові проблеми, які постали перед нашою державою внаслідок повномасштабного російського вторгнення. Набула системного характеру практика відео звернень до представницьких органів провідних держав світу, а саме США, Великої Британії, Німеччини, Італії, Японії та інших. Вони спрямовані на інформування про наслідки російської агресії на національному та глобальному рівнях. Основне завдання – актуалізувати для світової спільноти масштаби руйнувань і втрат, яких зазнали грома-

дяни незалежної держави, здійснивши вибір на користь свободи та демократії. У цьому контексті надання Україні, передусім, військової та фінансової допомоги є запорукою захисту демократії та свободи у цілому світі.

Досить активно відбуваються зустрічі з очільниками держав-партнерів, які здійснили візити до Києва в умовах воєнного стану, що є свідченням політичної підтримки та готовності надавати всебічну допомогу. У ході третього візиту Прем'єр Великої Британії Б. Джонс заявив, що Велика Британія захоплюється мужністю українського народу, а тому продовжуватиме надавати фінансову, гуманітарну та військову допомогу, необхідну для відновлення територіальної цілісності та суверенітету України. Важливим кроком у підвищенні обороноздатності України є також британська ініціатива щодо навчання українських військовослужбовців [5]. Візит до Києва Президента Єврокомісії У. фон дер Ляєн та Високого представника ЄС із закордонних справ та політики безпеки Ж. Борреля став свідченням готовності ЄС до всебічної підтримки України як у протистоянні державі-агресору, так і в активізації євроінтеграційних прагнень.

Результатом візиту високопосадовців США Державного секретаря Е. Дж. Блінкена та Міністра оборони Л. Дж. Остіна стала ініціатива щомісячних зустрічей представників оборонних відомств держав-партнерів з метою налагодження координації зусиль у наданні допомоги Україні. Сенат США схвалив програму ленд-лізу (2022-2023) [12], що передбачає підвищення рівня обороноздатності України та спрощену процедуру постачання необхідного озброєння для протидії російській агресії.

Не менш важливою є робота над визначенням гарантій національної безпеки України. У цьому контексті створено Міжнародну робочу групу з гарантій безпеки, співкерівниками якої є керівник Офісу Президента А. Єрмак та колишній Генсек НАТО А. Расмуссен. До складу групи входять переважно закордонні експерти у сфері безпеки та дипломатії, хоча є також і представники України. Цілі та завдання діяльності вказаної групи були презентовані А. Єрмаком на дискусійній панелі Securing Europe у межах Всесвітнього економічного форуму. На думку керівника Офісу Президента, включеність міжнародної спільноти до розробки безпекових гарантій сприятиме формуванню нової системи колективної безпеки в Європі, здатної надавати захист від потенційної агресії, порушення міжнародного права та посягань на територіальну цілісність [10]. Проект безпекових гарантій має складатися з трьох блоків: 1) посилення обороноздатності України у протистоянні зовнішній агресії, що передбачає постачання зброї та техніки; 2) своєчасні й узгоджені з українським урядом санкції проти держави-агресора; 3) посилення політико-дипломатичної підтримки України з питань безпеки

та євроінтеграції. З моменту створення Міжнародна робоча група провела два засідання у змішаному форматі, у ході яких були обговорені можливі безпекові моделі, що здатні гарантувати територіальну цілісність України. Наразі триває робота щодо узгодження змісту гарантій національної безпеки, механізмів та суб'єктів їх імплементації.

Актуальність безпекових питань підвищує рівень суб'єктності України в організації спеціальних подій, що сприяють формуванню міжнародного порядку денного та є майданчиком для дискусій стейкхолдерів у сфері безпеки та оборони, дотримання ключових принципів міжнародного права. Відбулася друга зустріч глав держав, урядів і представників міжнародних організацій у рамках роботи саміту «Міжнародна Кримська платформа».

Проблематика відновлення територіальної цілісності України, зокрема, деокупація Криму була ключовою темою, проведеної у змішаному форматі дискусії. Президент Єврокомісії У. фон дер Ляєн заявила, що ЄС надаватиме всю необхідну політичну, військову, економічну підтримку Україні в боротьбі за відновлення територіальної цілісності та державного суверенітету, оскільки своєю самовідданою боротьбою українці довели своє право бути частиною об'єднаної Європи [3]. На думку Е. Макрона, необґрунтована російська агресія проти незалежної держави спровокувала не лише значні гуманітарні, економічні, інфраструктурні наслідки для України, але й призвела до дестабілізації світового порядку, спровокувавши енергетичну та продовольчу кризи. Питання допомоги Україні є важливою складовою міжнародного порядку денного, який не передбачає жодних компромісів з агресором [9]. Відтак, питання оборони та безпеки України розглядаються ЄС як невід'ємна складова європейської системи безпеки. Передусім, йдеться про гарантування безпеки акваторії Азовського та Чорного морів, а також недопущення поглиблення світової продовольчої кризи.

Офісом Президента ініційовано створення дискусійної платформи «Київська ініціатива» за участю радників глав держав та урядів Естонії, Латвії, Литви, Польщі, Румунії, Словаччини та Угорщини [1]. На першому засіданні були обговорені наступні питання: воєнно-політична обстановка та потреби ЗСУ у веденні оборонної операції, плануванні наступальних дій, посилення санаційного тиску на державу-агресора, стан і перспективи євроатлантичної інтеграції України у контексті європейської безпеки в цілому. За результатами дискусії учасниками було сформовано прес-заяву. Серед її ключових тез – координація зусиль у сфері регіональної та глобальної безпеки, активізація співпраці щодо безпекових гарантій для України, надання всебічної військової, фінансової та гуманітарної допомоги, пошук механізмів компенсації збитків, завданих державою-агресором та інше.

Керівництво України активізує процеси діалогу та співробітництва з стейкхолдерами щодо узгодження плану та механізмів післявоєнної відбудови. По-перше, Президент виступив з ініціативою створення фандрайзингової платформи United 24, що передбачає координацію пропозицій та зусиль міжнародної спільноти за трьома напрямками – оборона та розмінування, медична допомога, відновлення України. За інформацією, розміщеною на офіційному сайті <https://u24.gov.ua/>, незабаром розпочнуться перші роботи з відновлення об'єктів інфраструктури.

По-друге, в липні в Лугано (Швейцарія) відбулася Конференція з питань відновлення України за участю більше 20 міжнародних організацій та 40 держав. У цьому контексті створено онлайн-платформу <https://ua.unc2022.com/> для всебічного інформування громадськості та комунікації зі стейкхолдерами. Ключовими питаннями дискусії були – принципи, механізми і план відновлення та розвитку України. Акцентовано увагу на першочерговій потребі соціального, економічного, екологічного та інфраструктурного відновлення. У цьому контексті було проведено низку додаткових подій: 1) Форум громадянського суспільства, спрямований на координацію зусиль НГО й активізацію громадської ініціативи у післявоєнній відбудові); 2) Круглий стіл «Відновлення громад», започаткував дискусію відносно координації зусиль громадянського суспільства, органів місцевого самоврядування та урядових структур у ліквідації збитків, завданих війною; 3) Економічний форум, спрямований на визначення пріоритетних напрямків відбудови та залучення ресурсного потенціалу стейкхолдерів.

Можна констатувати, що деякі стейкхолдери вже виступили з конкретними заявами щодо участі у відновленні України. Нідерланди готові надати 65 млн. євро на відбудову інфраструктури, а саме мостів, дамб та лікарень. Додатково 10 млн. євро будуть виділені на розмінування звільнених територій України [4]. Між Україною та Туреччиною підписано меморандум про взаєморозуміння щодо відбудови інфраструктури, що передбачає залучення турецьких фахівців та ресурсів до відновлення автомобільних шляхів і мостів. Велика Британія заявила про готовність брати участь у відновленні медичної та будівництві реабілітаційної інфраструктури.

Асоціація європейських міст (Eurocities) буде здійснювати координацію зусиль щодо пошуку та надання необхідних ресурсів для відбудови конкретних українських міст-побратимів. Першочергово зусилля будуть спрямовані на відновлення зруйнованих лікарень, шкіл, а також інших важливих об'єктів соціальної інфраструктури. Президент Eurocities Д. Нарделла заявив, що активізація співпраці між українськими та європейськими містами у визначеному форматі спри-

ятиме: 1) закріпленню проблематики відновлення українських міст у міжнародному порядку денному; 2) координації зусиль та ресурсного потенціалу міст-побратимів у здійсненні відбудови; 3) набуттю досвіду розв'язання актуальних проблем на рівні життєвого простору конкретного міста; 4) посиленню євроінтеграційного потенціалу України в цілому [2]. Пілотні проєкти відновлення інфраструктурних об'єктів заплановано реалізувати у містах Ірпінь та Буча, а до їх розробки будуть залучені провідні європейські архітектори.

Висновки. Воєнно-політичні реалії сьогодення актуалізують для керівництва України пошук додаткових ресурсів, необхідних для відновлення територіальної цілісності. Публічна дипломатія розширює можливості держави у формуванні конструктивного діалогу та співробітництва зі стейкхолдерами з метою залучення їх ресурсів до розв'язання актуальних проблем. Ресурсний потенціал публічної дипломатії використовується у контексті розширення можливостей держави у відновленні суверенітету та територіальної цілісності, визначенні гарантій національної безпеки та узгодженні плану післявоєнної відбудови України. Серед основних інструментів публічної дипломатії використовуються наступні: організація спеціальних подій, формування порядку денного, діалог із стейкхолдерами.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Офіс Президента (2022). Відбулося перше засідання ініційованого керівником Офісу Президента формату «Київська ініціатива» за участю радників глав держав та урядів країн Східної Європи та Балтії. URL: <https://www.president.gov.ua/news/vidbulosya-pershe-zasidannya-inicijovanogo-kerivnikom-ofisu-77201> (last accessed: 23.08.2022).
2. Eurocities (2022). Nardella: Ambitious proposals to help Ukrainian cities. URL: <https://eurocities.eu/latest/nardella-ambitious-proposals-to-help-ukrainian-cities/> (last accessed: 23.08.2022).
3. European Commission (2022) Speech by President von der Leyen at the online Summit of the Crimea Platform, via videoconference. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/SPEECH_22_5104 (last accessed: 25.08.2022).
4. Government of the Netherlands (2022). Extra Dutch support for Ukrainian war effort and reconstruction. URL: (last accessed: 23.08.2022).
5. Government UK (2022) Prime Minister tells Ukraine “they will win” as he marks Independence Day: 24 August 2022. URL: <https://www.gov.uk/government/news/prime-minister-tells-ukraine-they-will-win-as-he-marks-independence-day-24-august-2022> (last accessed: 25.08.2022).
6. Hyde H. J. The message is America rethinking U.S. public diplomacy. Hearing before the committee on International Relation House of representatives. URL: http://commdocs.house.gov/committees/intlrel/hfa76189.000/hfa76189_0f.htm (last accessed: 29.07.2022).
7. Leonard M. (2002) Public diplomacy. London : The Foreign Policy Centre, 183 p.

8. Manheim J. (1994) Strategic Public Diplomacy and American Foreign Policy: The Evolution of Influence. New York : Oxford University Press, 202 p.

9. RFI (2022) Macron says EU ready to support Ukraine «for the long term». URL: <https://www.rfi.fr/en/europe/20220823-macron-says-eu-ready-to-support-ukraine-for-the-long-term> (last accessed: 22.08.2022).

10. Securing Europe (2022) Panel discussion. URL: https://www.nato.int/cps/en/natohq/opinions_195756.htm?selectedLocale=en (last accessed: 22.08.2022).

11. Tuch H. (1990) Communicating with the world: US public diplomacy overseas. New York : St. Martin's Press, 224 p.

12. Ukraine Democracy Defense Lend-Lease Act of 2022. URL: <https://www.congress.gov/bill/117th-congress/senate-bill/3522/text> (last accessed: 29.04.2022).

REFERENCES:

1. Ofis Prezydenta (2022). Vidbulosia pershe zasidannya initsiiovanoho kerivnykom Ofisu Prezydenta formatu «Kyivska initsiatyva» za uchastiu radnykiv hlav derzhav ta uriadiv krain Skhidnoi Yevropy ta Baltii [The first meeting of the “Kyiv Initiative” format initiated by the Head of the President’s Office took place with the participation of advisors to the heads of state and government of Eastern Europe and the Baltic countries]. URL: <https://www.president.gov.ua/news/vidbulosya-pershe-zasidannya-inicijovanogo-kerivnikom-ofisu-77201> (last accessed: 23.08.2022).
2. Eurocities (2022). Nardella: Ambitious proposals to help Ukrainian cities. URL: <https://eurocities.eu/latest/nardella-ambitious-proposals-to-help-ukrainian-cities/> (last accessed: 23.08.2022).
3. European Commission (2022) Speech by President von der Leyen at the online Summit of the Crimea Platform, via videoconference. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/SPEECH_22_5104 (last accessed: 25.08.2022).
4. Government of the Netherlands (2022). Extra Dutch support for Ukrainian war effort and reconstruction. URL: <https://www.government.nl/latest/news/2022/08/22/extra-dutch-support-for-ukrainian-war-effort-and-reconstruction> (last accessed: 23.08.2022).
5. Government UK (2022) Prime Minister tells Ukraine “they will win” as he marks Independence Day: 24 August 2022. URL: <https://www.gov.uk/government/news/prime-minister-tells-ukraine-they-will-win-as-he-marks-independence-day-24-august-2022> (last accessed: 25.08.2022).
6. Hyde H. J. The message is America rethinking U.S. public diplomacy. Hearing before the committee on International Relation House of representatives. URL: http://commdocs.house.gov/committees/intlrel/hfa76189.000/hfa76189_0f.htm (last accessed: 29.07.2022).
7. Leonard M. (2002) Public diplomacy. London : The Foreign Policy Centre, 183 p.
8. Manheim J. (1994) Strategic Public Diplomacy and American Foreign Policy: The Evolution of Influence. New York : Oxford University Press, 202 p.
9. RFI (2022) Macron says EU ready to support Ukraine «for the long term». URL: <https://www.rfi.fr/en/>

europe/20220823-macron-says-eu-ready-to-support-ukraine-for-the-long-term (last accessed: 22.08.2022).

10. Securing Europe (2022). Panel discussion. URL: https://www.nato.int/cps/en/natohq/opinions_195756.htm?selectedLocale=en (last accessed: 22.08.2022).

11. Tuch H. (1990) Communicating with the world: US public diplomacy overseas. New York : St. Martin's Press, 224 p.

12. Ukraine Democracy Defense Lend-Lease Act of 2022. URL: <https://www.congress.gov/bill/117th-congress/senate-bill/3522/text> (last accessed: 29.04.2022).

Public diplomacy of Ukrainian in the context of modern political reality

Khorishko Liliia Serhiivna

Doctor of Political Science,
Associate Professor,
Professor at the Department
of Political Science
Zaporizhzhia National University
Zhukovsky str., 66, Zaporizhzhia, Ukraine

The article investigated the relevance of the use of public diplomacy as an effective tool for political and communicative activity, which contributes to the formation of collective responsibility in responding to global challenges of today. Public diplomacy as a set of means of influencing the public, used in foreign policy, contributing to the realization of national interests of the state. It was specified that public diplomacy were aimed at coordinating the efforts of political actors to promote their values, programs of activities by attracting leadership potential of leaders, expanding channels of communication, resulting in the formation of long-term partnerships. The basic principles of realization of strategic communications were specified: coordination of efforts, orientation on needs of various audiences, focus on national interests. The study used a systematic approach that contributed to a comprehensive study of the content of public diplomacy, as well as methods of analysis and generalization that ensured the implementation of the tasks

The peculiarities of using the resource potential of public diplomacy in the conditions of Ukrainian political reality are studied. Public diplomacy promotes constant communication between representatives of Ukrainian authorities and the world community. This expands Ukraine's ability to obtain additional military, financial and political resources needed to end the war, restore territorial integrity and sovereignty of the state. Comprehensive use of the basic tools of public diplomacy contributes to public information, to deepen cooperation with various stakeholders, to develop measures to counter modern threats. The main tools of public diplomacy are the organization of special events, agenda formation, dialogue with stakeholders.

Key words: foreign policy, cooperation, communication, public diplomacy, resources.